

5. Офіційний сайт ТзОВ «Універсальне бюро кредитних історій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uncb.com.ua/>.
6. Офіційний сайт «Міжнародне бюро кредитних історій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://credithistory.com.ua/ua/>.
7. Офіційний сайт ТзОВ «Незалежне бюро кредитних історій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbki.com.ua>.
8. Офіційний сайт «Перше всеукраїнське бюро кредитних історій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pvbki.com/ukr/>.
9. Офіційний сайт «Українське бюро кредитних історій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ubki.ua/ua>.
10. Офіційний сайт «Українське кредитне бюро» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://creditua.com>.
11. Кірхнер Р. Вдосконалення системи функціонування бюро кредитних історій: Основні рекомендації. Серія консультативних робіт [PP/04/2012]. / Р. Кірхнер, Р. Джуччі, В. Кравчук. – Берлін-Київ. – Травень 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.beratergruppe-ukraine.de/download/Beraterpapiere/2012/PP_04_2012_ukr.pdf.
12. Новіков В. Кредитні бюро: проблеми і рішення / В. Новіков // Юридичний журнал. – 2004. – № 10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1414>.

Денис О. Б.

Львівський учебно-научний інститут банківського дела
ГВУЗ «Університет банківського дела»

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ КРЕДИТНЫХ БЮРО В УКРАИНЕ

Резюме

Исследован отечественный опыт работы кредитных бюро. Освещена специфика работы кредитных бюро в Украине и их роль в снижении информационной асимметрии между банками и должниками. Показаны взаимоотношения кредитных бюро и банков. Определены основные проблемы и перспективы развития кредитных бюро в Украине.

Ключевые слова: банк, конфликт, кредит, кредитные бюро, рынок банковских услуг, регуляторы.

Denys O. B.

Lviv Institute of State Banking University
SHEE «Banking University»

PROBLEMS AND PROSPECTS OF CREDIT BUREAU IN UKRAINE

Summary

The domestic experience of credit bureaus is studied. The specific of the role of credit bureaus in reducing the information asymmetry between banks and debtors are shown. Outlined the relationship of credit bureaus and banks is shown. The basic procedures of credit bureaus in Ukraine are considered.

Keywords: bank, conflict, loan, credit bureaus, the market of banking services, regulators.

УДК 336.146

Іванова А. М.

Тернопільський національний економічний університет

ФІСКАЛЬНІ ДИСБАЛАНСИ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Досліджено практичні аспекти функціонування фіскальних дисбалансів в Україні. Проаналізовано динаміку фіскального балансу за 2011–2015 рр. Виявлено вертикальні фіскальні дисбаланси на основі аналізу дохідної частини місцевих бюджетів. Запропоновано шляхи збалансування публічних фінансів в Україні.

Ключові слова: фіскальні дисбаланси, бюджетний дефіцит, державний борг, доходи бюджету, видатки бюджету.

Постановка проблеми. Кризові явища в суспільній та політичній сфері в Україні зумовили загострення фіскальних ризиків, що супроводжуються погіршення соціально-економічного становища, ускладненням умов для ведення бізнесу, соціальною напругою та посиленням нестабільності сектору державного управління. Наслідком цього стало нагромадження фіскальних дисбалансів та державного боргу до рівня, який загрожує поступальному розвитку економіки. Стабілізаційні заходи, які були проведені урядом у 2014–2015 рр. та які спрямовувалися на відновлення економічного зростання та поліпшення добро-

буту громадян не дали очікуваних результатів. Тому особливої актуальності набувають питання пов'язані із способами збалансування публічних фінансів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання дисбалансів публічних фінансів, зокрема їхній вплив на макроекономічні показники розвитку економіки, та шляхи їх подолання розкривалося у працях вітчизняних науковців, таких як: В. Кудряшов [1], А. Крисоватий [2], І. Крючкова, М. Скрипниченко, О. Черняк [3], С. Шумська [4], та закордонних, таких як: С. Барріоз, С. Лангедок, Л. Пенч [4], Дж. Сакс [5], Р. Прайс [6] та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. До сьогодні існують питання, зокрема виокремлення показників оцінки фіскальних дисбалансів, оцінка впливів фіскальних дисбалансів на економічні процеси, які досліджені недостатньо і потребують особливої уваги.

Метою статті є виявлення фіскальних дисбалансів у сфері функціонування публічних фінансів та окреслення шляхів для їх подолання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією із фундаментальних проблем сучасного функціонування економіки України є існування фіскальних дисбалансів, що безпосередньо впливають на поступальний розвиток країни. Виклики, які зумовлені зовнішніми та внутрішніми загрозами, зокрема тимчасовою втратою контролю над частиною території в останні роки, та зростанням боргового навантаження поглибили розбалансованість бюджетної сфери.

Основними тенденціями, які характеризують розбалансованість вітчизняної бюджетної системи, на нашу думку, є:

- високий рівень перерозподілу ВВП через бюджетно-податкову систему;
- зростання обсягів дефіциту сектору загального державного управління (СЗДУ);
- зменшення частки капітальних видатків та збільшення поточних видатків, зокрема непродуктивних видатків;
- погіршення виконання державою функцій соціального захисту та соціального забезпечення громадян за рахунок бюджетних коштів;
- достатньо високі видатки державного бюджету на збалансування Пенсійного фонду України;
- неухильне збільшення трансфертної залежності місцевих бюджетів від державного бюджету.

Зазначені тенденції загострюють проблему існуючих фіскальних дисбалансів, які знаходять свій прояв у невідповідності між доходами та здійсненими видатками на усіх рівнях влади.

Для кращого розуміння проблем фіскальних дисбалансів необхідно детальніше розглянути чинники, які на них впливають, зокрема показники фіскального балансу та рівень державного боргу в Україні (див. табл. 1).

Дані табл. 1 свідчать про високий рівень дисбалансів публічних фінансів в Україні. Зокрема, зростання обсягів ВВП відбувається, переважно, за рахунок інфляції, а не за рахунок нарощування виробництва. У той час, як номінальний ВВП зріс у 2015 році в порівнянні з 2014 роком на 26,3%, приріст реального ВВП становить лише 4,5%. Розбалансованість дохідної і видаткової частини сектору державного управління з 2011 по 2014 роки зросла на 231%, що є вкрай негативним явищем. Здійснення урядом заходів фіскальної консолідації з 2014 року зумовили значне скорочення дефіциту сектору державного управління майже в

2 рази, що дозволило досягнути прийнятної розміру цього показника у межах 3% ВВП. Однак, це не зупинило зростання показників державного боргу, який з 2014 року перетнув критичну межу в 60% ВВП і загрожує первинній платоспроможності України. Разом з тим, відбувається зростання рівня перерозподілу ВВП через публічні фінанси (див. рис. 1).

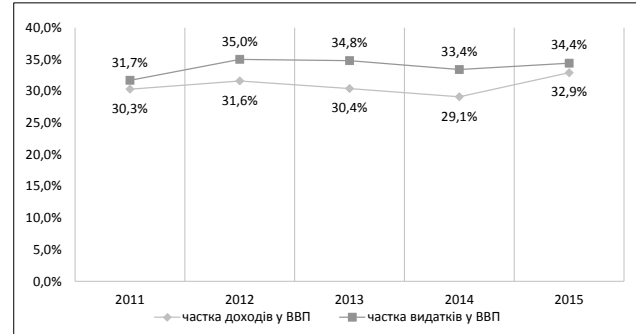

Рис. 1. Частка перерозподілу ВВП за доходами та видатками через публічні фінанси України за 2011–2015 рр.

Джерело: складено автором за даними [8; 9]

Як бачимо із рис. 1 для України характерним є високий рівень перерозподілу ВВП через публічні фінанси. Так, частка перерозподілу ВВП за доходами у 2015 році склала 32,9%, що на 13,2% вище аналогічного показника попереднього року. Така ситуація, в першу чергу, свідчить про зростання фіскального тиску на економіку, що негативно впливає на інвестиційний клімат у країні та ускладнює ведення бізнесу. При цьому, високою залишається частка перерозподілу видатків у ВВП (34,4% у 2015 році, що на 3% вище, ніж у 2014 році), це свідчить про високий рівень державних зобов'язання щодо надання суспільних послуг як державою, так і місцевими органами влади.

В табл. 2 наведені показники формування дохідної частини державного бюджету, з якої видно, що найбільша питома вага у доходах державного бюджету належить податковим надходженням (понад 75%) та неподатковим надходженням (понад 20%). Разом з тим, доходи від операцій з капіталом, кошти від урядів зарубіжних країн та міжнародних організацій, цільові фонди та трансферти становлять біля 1% усіх надходжень до державного бюджету. Така ситуація свідчить про фіскальну спрямованість вітчизняної бюджетної системи.

Фіскальну роль у формуванні дохідної частини державного бюджету серед податкових платежів відіграють непрямі податки (близько 70%), зокрема податок на додану вартість, частка якого з 2011 по 2015 рр. становила близько 50%. Проте, можемо спостерігати, що частка цього податко-

Таблиця 1

Фіскальний баланс та державний борг в Україні за 2011–2015 рр.

Показник	Роки				
	2011	2012	2013	2014	2015
ВВП номінальний, млрд грн	1316,6	1408,9	1454,9	1566,7	1979,5
ВВП реальний, млрд грн	1138,3	1303,1	1404,3	1369,2	1430,3
Фіскальний баланс, млрд. грн.	-23,6	-53,4	-64,7	-78,1	-45,2
Фіскальний баланс, % ВВП	-1,8	-3,8	-4,4	-5,0	-2,3
Державний борг, млрд грн	473,1	515,5	584,1	1100,6	1571,8
Державний борг, % ВВП	35,9	36,6	40,2	70,3	79,4

Джерело: складено автором за даними [8; 9]

вого платежу в доходах державного бюджету у 2015 році знизилася на 6% порівняно з 2014 роком. Однак, таке зниження зумовлене не зменшенням ролі даного платежу, а змінами у структурі зарахувань податків до державного бюджету. Зокрема віднесенням до державного бюджету частини надходжень від податку на доходи фізичних осіб, частка якого у державному бюджеті зросла із 2,4% у 2011 році до 11% у 2015 році. Збільшуються і обсяги надходжень від плати за використання природних ресурсів з 8,9% у 2014 році до 11,5% у 2015 році. Фіскально значущими стають надходження від акцизного податку, частка яких становить 15,4% у 2015 році, що зумовлено підвищенням ставок акцизного податку та розширенням об'єкта оподаткування, оскільки до групи підакцизної продукція була включена електрична енергія з одночасним скасуванням збору у формі цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію. Зростають також і надходження від мита, особливо ввізного, однак, це зумовлено не збільшенням імпорту, а швидше девальвацією національної грошової одиниці. Разом з тим спостерігається зменшення ролі податку на прибуток підприємств із 21% у 2011 році до 8,5% у 2015 році. При цьому, надходження по даному платежу скоротилися на 5,8%

у порівнянні з 2014 роком. Така ситуація зумовлена погіршенням фінансового становища приватних підприємств усіх секторів економіки.

Щодо неподаткових надходжень, то їх обсяги у 2015 році зросли на 75,8%, більше відповідного показника 2014 року. При цьому, структура неподаткових надходжень до державного бюджету у 2015 році в порівнянні з 2014 роком зазнала деяких змін, зокрема скоротилася частка власних надходжень бюджетних установ на 10,3% та інших неподаткових надходжень на 12,0%. При цьому відбулося збільшення часток доходів від власності й підприємницької діяльності на 17,6% та адміністративних зборів та платежів на 4,7%.

У 2015 року суттєво зменшився обсяг доходів від операцій з капіталом у порівнянні з 2014 роком. Так, за цією статтею до бюджету надійшло на 1% менше коштів, ніж за попередній рік. Основною причиною цього стало зменшення в 7 разів надходжень від реалізації матеріальних цінностей державного резерву. Також відбулися зміни у структурі доходів від операцій з капіталом. Так, частка надходжень від продажу основного капіталу збільшилася на 16,3%, а частка надходжень від продажу землі – на 17,9%. Водночас частка доходів від реалізації державних запасів товарів зменшилася на 34,2%.

Таблиця 2

Структура дохідної частини Державного бюджету України за 2011–2015 рр., %

Показник	Роки				
	2011	2012	2013	2014	2015
Податкові надходження, з них:	83,2	79,4	77,5	78,5	76,6
податок на доходи фізичних осіб	2,4	2,6	2,9	4,5	11,0
податок на прибуток підприємств	20,9	20,2	20,7	14,3	8,5
плата за користування природними ресурсами	8,8	7,2	7,5	8,9	11,5
податок на додану вартість	49,7	50,5	48,8	49,6	43,6
акцизний податок	12,6	13,5	13,4	16,0	15,4
мити	4,5	4,8	5,1	4,5	9,8
інші податки і збори	1,1	1,2	1,6	2,2	0,2
Неподаткові надходження	15,6	19,7	21,5	19,1	22,4
Доходи від операцій з капіталом	0,2	0,4	0,1	0,2	0,03
Кошти від урядів зарубіжних країн та міжнародних організацій	0,2	0,1	0,5	1,5	0,3
Цільові фонди	0,1	0,1	0,1	0,05	0,03
Офіційні трансферти	0,9	0,4	0,5	0,6	0,6

Джерело: складено автором за даними [8]

Таблиця 3

Структура видаткової частини Державного бюджету України за 2011–2015 рр., %

Вид видатків	Роки				
	2011	2012	2013	2014	2015
<i>Видатки за економічною класифікацією видатків бюджету</i>					
Поточні видатки	90,6	92,5	95,6	98,3	97,0
Капітальні видатки	9,4	7,5	4,4	1,7	3,0
<i>Видатки за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету</i>					
Загальнодержавні функції	12,0	11,1	12,4	15,3	17,9
Оборона	4,0	3,7	3,7	6,4	9,0
Громадський порядок, безпека та судова влада	9,7	9,2	9,7	10,4	9,5
Економічна діяльність	13,4	12,5	10,2	8,0	6,4
Охорона навколишнього природного середовища	0,9	1,0	1,1	0,6	0,7
Житлово-комунальне господарство	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Охорона здоров'я	3,1	2,9	3,2	2,5	2,0
Духовний та фізичний розвиток	1,1	1,4	1,3	1,1	1,1
Освіта	8,2	7,6	7,7	6,7	5,2
Соціальний захист та соціальне забезпечення	19,1	19,0	21,9	18,7	18,0
Міжбюджетні трансферти	28,5	31,5	28,7	30,4	30,2

Джерело: складено автором за даними [8]

Структура видатків державного бюджету є також достатньо нераціональною, що, в свою чергу, лише поглиблює фіскальні дисбаланси і створює ризики для подальшого економічного розвитку держави (див. табл. 3).

З табл. 3 видно, що відповідно до економічної класифікації видатків бюджету поточні видатки державного бюджету становлять 97,0% у 2015 році, що на 6,4% більше, ніж у 2011 році, але на 1,3% менше, ніж у 2014 році. У той час, як капітальні видатки становили у 2015 році 3%, що свідчить про високий рівень фінансування соціальної сфери, у той час, як фінансування економіки залишається незначним.

Відповідно до функціональної класифікацією видатків та кредитування бюджету найбільшу частку займають міжбюджетні трансферти (близько 30%), соціальний захист та соціальне забезпечення (понад 18%) та загальнодержавні функції (понад 15%). При цьому, порівняно з 2014 роком у 2015 році найбільше зростання видатків у номінальному вираженні відбулося за такими напрямками: міжбюджетні трансферти зросли на 33,2%; загальнодержавні функції – на 56,6%, у складі яких видатки на обслуговування боргу – на 76,1%; оборона – на 90,1%; соціальний захист та соціальне забезпечення – на 28,7%, в тому числі видатки на покриття дефіциту Пенсійного фонду зросли на 25,1%. Частка видатків на економічний розвиток, яка включає економічну діяльність, охорону навколишнього природного середовища, житлово комунальне господарство скоротилася у 2015 році на 17,4%, що відзначається на стані господарства державної форми власності. Такий розподіл видатків свідчить про низький рівень фінансування реального сектору економіки та високий рівень фінансування соціальної сфери, що зумовлює неефективне витрачання бюджетних коштів. В результаті створюються умови, які не сприяють економічному зростанню.

Розбалансованість між дохідною і видатковою частинами бюджету зумовлює зростання дефіциту сектору загального державного управління. Так, за даними Національного банку України, дефіцит СЗДУ у 2014 році становив 4,4% ВВП, а з урахуванням дефіциту НАК «Нафтогаз України» рекордних 9,9% ВВП. Реформування бюджетної системи та підвищення тарифів на газ для населення у 2015 році, дозволило зменшити сукупний дефіцит до рівня 2,9 % ВВП, однак спричинило зuboжіння населення. При цьому, важливе зна-

чення мають показники фінансування дефіциту СЗДУ (див. табл. 4).

Як видно із табл. 4, більше половини усього обсягу фінансування було забезпечено за рахунок зовнішніх запозичень. Із 514,1 млрд грн запозичень у 2015 році на внутрішньому ринку було залучено 99,0 млрд грн, що на 57% менше, ніж у попередньому році, в той час як на зовнішньому – 415,1 млрд грн, що на 337% більше, ніж у попередньому році. Тенденція до стрімкого зростання зовнішнього боргу, та зменшення частки внутрішнього є негативною, оскільки внутрішній державний борг передбачає перерозподіл коштів між поколіннями в середині держави, тоді як зовнішній борг збільшує сукупні зобов'язання на міжнародній арені і погіршує показники платоспроможності держави щодо зовнішніх кредиторів. При цьому, погашення боргу здійснено у сумі 416,6 млрд грн, що більше за показники минулого року у 3,4 рази. При цьому, у 2015 році відбулася реструктуризація зовнішніх боргових зобов'язань України на суму 20 млрд грн, тобто цей «тягар» переноситься на наступні періоди. Щодо попереднього року спостерігається зменшення розриву між обсягами запозичень та погашення боргу, що може сприяти зниженню боргового навантаження на публічні фінанси у майбутньому.

Ще одним вагомим показником дисбалансів у сфері функціонування публічних фінансів в Україні є незабезпеченість органів місцевого самоврядування власними фінансовими ресурсами та їх висока трансфертна залежність (див. рис. 2).

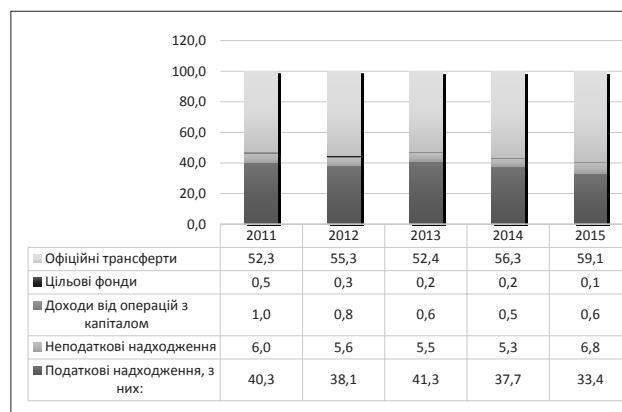

Рис. 2. Структура надходжень до місцевих бюджетів за 2011–2015 рр., %

Джерело: складено автором за даними [8]

Таблиця 4

Показники фінансування дефіциту сектору загального державного управління за 2011–2015 рр., млрд грн

Показники	Роки				
	2011	2012	2013	2014	2015
Загальне фінансування	25,5	53,5	64,7	78,1	45,2
Фінансування за борговими операціями	35,0	41,7	81,0	201,8	117,5
Запозичення	80,6	109,8	160,8	322,6	514,1
- внутрішні запозичення	53,4	66,8	108,9	227,6	99,0
- зовнішні запозичення	27,2	43,0	51,9	95,0	415,1
Погашення	-45,6	-68,1	-79,8	-120,8	-416,6
- внутрішні зобов'язання	-32,1	-38,0	-41,8	-68,0	-91,2
- зовнішні зобов'язання	-13,5	-30,1	-38,0	-52,8	-325,4
Коригування за зовнішніми зобов'язаннями	-	-	-	-	20,0
Надходження від приватизації державного майна	11,5	6,8	1,5	0,5	0,2
Фінансування за активними операціями	-23,0	5,0	-17,8	-124,2	-72,5

Джерело: складено автором за даними [10, с. 35-36]

Як бачимо на рис. 2, близько 60% доходів місцевих бюджетів у 2015 році формується за рахунок офіційних трансфертів із державного бюджету, при цьому частка податкових надходжень стрімко спадає із 40,3% у 2011 році до 33,4% у 2015 році. Разом з тим, податкові надходження до місцевих бюджетів формуються на 56% у 2015 році за рахунок одного лише податку – податку на доходи фізичних осіб, що робить особливо вразливими місцеві бюджети до рівня безробіття та середньої заробітної плати на відповідній території.

Висновки. Новація 2015 року в контексті збалансування публічних фінансів дали певний поштовх до цього, однак, у повному обсязі не ліквідували існуючі фіскальні дисбаланси, а в деяких випадках і посилили їх.

Отже, для зменшення варіації фіскальних дисбалансів, на нашу думку, необхідно:

– вдосконалити інституційне середовище функціонування податкової та бюджетної системи з урахуванням критеріїв фіскальної політики, таких як: соціальної справедливості, економічної ефективності, фіскальної достатності, стабільності та гнучкості;

– зменшити фіскальний тиск на економіку та забезпечити стабільність податкового законодавства. Це дало б змогу створити сприятливий клімат для ведення бізнесу в Україні та залучити як внутрішні, так і зовнішні інвестиції в економіку;

– здійснювати розподіл видатків більш ефективно, тобто втрати бюджету повинні бути

мінімальними, в той час як кількість та якість суспільних благ повинна наближатися до свого максимально можливого значення. При цьому виконання державних закупівель повинно бути прозорим з урахуванням принципів конкуренції;

– збільшити частку капітальних видатків бюджету, а саме інвестувати кошти в розбудову інфраструктури, що дасть можливість забезпечити розвиток реального сектору економіки. Що, у свою чергу, позитивно впливатиме на рівень безробіття, оскільки будуть створюватися додаткові робочі місця. Це дозволить сформувати додаткові кошти до бюджету у майбутньому, за рахунок надходжень від податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску, який формує доходи Пенсійного фонду України;

– усунути корупційну складову функціонування публічних фінансів в Україні, яка дестимулює економічне зростання шляхом поглиблення фіскальних дисбалансів;

– продовжити процес децентралізації бюджетної системи шляхом подальшого зміцнення доходної частини місцевих бюджетів та зменшення їх трансфертної залежності;

– здійснювати чіткий контроль за рухом бюджетних коштів, та налагодити систему покарань за нецільове використання бюджетних ресурсів, що дозволить ефективніше використовувати обмежені фінансові ресурси держави та скоротити дефіцит ЗСДУ.

Список використаних джерел:

1. Кудряшов В. Фіскальні дисбаланси і заходи щодо їх обмеження в ЄС / В. Кудряшов // Економіка України. – 2014. – № 10. – С. 79–96.
2. Сучасна парадигма фіскальної політики України в умовах формування суспільства сталого розвитку : [монографія] / за наук. ред. А. Крисоватого. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – 460 с.
3. Моделі ідентифікації макроекономічних дисбалансів в Україні : [колективна монографія] / за ред. М. Скрипниченко ; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». – К., 2015. – 544 с.
4. Шумська С. Макроекономічні дисбаланси економічного розвитку: європейська практика та оцінка ситуації в Україні / С. Шумська // Європейський вектор економічного розвитку. – 2015. – № 1(18). – С. 211–226.
5. Barrios S. EU fiscal consolidation after the financial crisis. Lesson from past experiences / Barrios S., Langedijk S., Pench L. // European Economy. – 2010. – № 418. – 45 p.
6. Sachs J. An Overview of Stabilization Issues Facing Economies in Transition [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://cisp.org.ua/cisp/cisp_uk.nsf/CISP-Jeffrey-Sachs-02-Ukr?OpenForm.
7. Price R. The Political Economy of Fiscal Consolidation / Price R. // OECD Economics Department Working Papers. – 2010. – № 776. – 43 p.
8. Звіт про виконання Державного бюджету за 2011–2015 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>.
9. Валовий внутрішній продукт України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua/index/gdp>.
10. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2015 рік / [В. Зубенко, І. Самчинська, А. Рудик та ін.] // ІБСЕД : проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження», USAID. – К., 2016. – 80 с.

Іванова А. Н.

Тернопольский национальный экономический университет

ФИСКАЛЬНЫЕ ДИСБАЛАНСЫ В УКРАИНЕ И ПУТИ ИХ ПРЕОДОЛЕНИЯ

Резюме

Исследованы практические аспекты функционирования фискальных дисбалансов в Украине. Проанализирована динамика фискального баланса за 2011–2015 гг. Выявлено вертикальные фискальные дисбалансы на основе анализа доходной части местных бюджетов. Предложены пути сбалансирования публичных финансов в Украине.

Ключевые слова: фискальные дисбалансы, бюджетный дефицит, государственный долг, доходы бюджета, расходы бюджета.

Ivanova A. M.

Ternopil National Economic University

FISCAL IMBALANCES IN UKRAINE AND WAYS TO OVERCOME THEM

Summary

Practical aspects of fiscal imbalances functioning in Ukraine are researched. Analyzed the dynamics of fiscal balance over the period of 2011–2015. Identified vertical fiscal imbalances on the basis of analysis of a profitable part of local budgets. Proposed ways of balancing public finance in Ukraine.

Keywords: fiscal imbalances, budgetary deficit, public debt, budget revenues, budget expenditures.

УДК 346.62:37

Коверник Н. В.

Академія фінансового управління Міністерства фінансів України

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ФІНАНСУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Досліджено стан фінансування професійно-технічної освіти України. Визначено причини її незадовільного сучасного стану та проаналізовано альтернативні джерела фінансування даної галузі. Запропоновано пріоритетні напрями вдосконалення системи фінансування професійно-технічної освіти.

Ключові слова: економічна модель освіти, фінансування професійно-технічної освіти, бюджетне фінансування освіти, інвестиції в освіту.

Постановка проблеми. Розвиток професійно-технічної освіти України вимагає її значної модернізації відповідно до потреб сучасної економіки, орієнтації цієї важливої галузі на досягнення європейського і світового рівнів освітніх стандартів з урахуванням національних особливостей, трансформації у професійну освіту і навчання, як майже в усіх розвинутих країнах.

Функціонування системи професійно-технічної освіти в Україні ускладнюється недосконалістю управління, яке не використовує можливостей науки. Зміст управлінської діяльності часто базується на малоефективних формах, методах і засобах, у ньому наявний певний консерватизм, професійна невідповідність керівників усіх рівнів до вирішення стратегічних і тактичних проблем розвитку системи і навчальних закладів.

Визначальним чинником успішності сучасної професійно-технічної освіти є ефективна система її фінансування.

Сучасній практиці фінансового забезпечення професійно-технічної освіти притаманні значні недоліки, що перешкоджають повноцінній реалізації наявного потенціалу суспільного розвитку. Європейська інтеграція України створює нові дієві передумови для модернізації системи фінансування професійно-технічної освіти. Реальне вдосконалення фінансування професійно-технічної освіти, внаслідок чого відбудеться підвищення ефективності використання коштів та покращуватиметься доступність і якість послуг, неможливе без належного наукового обґрунтування відповідних заходів щодо оптимізації фінансового інструментарію. Зазначене зумовлює актуальність статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансове забезпечення професійно-технічної освіти досліджують зарубіжні вчені, серед яких: М. Ананських, О. Астахова, С. Борисова, Дж. Б'юкенен, Л. Баєва, Ш. Бланкарт, А. Карпов, Л. Кретова, О. Лозицька, Р. Масгрейв, Л. Під'яблонська, Н. Савельєва, О. Сачкова, І. Соколов, Дж.Е. Стігліц, Е. Ханушек, А. Хіл-

ман, Г. Чучкова. Зарубіжні вчені висвітлюють проблематику професійно-технічної освіти здебільшого як важливий елемент економіки знань або ж у контексті проблематики бюджетних видатків. При цьому слід зазначити, що характер указаних проблем суттєво відрізняється від практики фінансування професійно-технічної освіти в Україні.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Невирішеними аспектами проблеми фінансування професійно-технічної освіти в умовах сучасних економічних реалій є хронічне бюджетне недофінансування матеріально-технічного забезпечення процесу навчання, оплати праці освітян, стимулювання науки, наукових розробок, друкування навчально-методичних матеріалів, низька ефективність використання бюджетних видатків на освіту, корумпованість, формальність освіти, недостатність визнання ступенів освіти на ринку праці.

Мета статті полягає в оцінці стану та проблем фінансового забезпечення діяльності професійно-технічних закладів на сучасному етапі розбудови українського суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з основ розвитку промисловості є людський ресурс. Чим вищу кваліфікацію мають працівники і чим краще підприємства забезпечені необхідним людським потенціалом, тим вища ймовірність виробництва на таких підприємствах конкурентоспроможної інноваційної продукції.

На жаль, протягом всього часу трансформаційних процесів в економіці України інститутами влади не було приділено достатньої уваги для забезпечення промислових підприємств України кваліфікованими кадрами робочих спеціальностей, що зумовило відставання рівня кваліфікації середньостатистичного робітника в Україні від рівня робітника в розвинутих країнах світу.

Крім того, це спричинило низку деструктивних процесів у суспільній свідомості, серед яких: зменшення престижу робітничих спеціальностей